

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre . . . 3 " — " —
 Negyedévre 1 " 50 "
 Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos petitsor 5 kr.
 Nyilttérben . . . 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetésnél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:
 Főtér. 5 sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:
 Szerdán és Szombaton.

Kiadóhivatali
 Völcz B. könyvnyomdája. Mindennemű pénzek, hirdetések és reklamatok ide intézendők.

A községi iskolák haszna.

(—) Az 1868-ki 38-ik törvénycikknek egyik alkotása még mindig nem birt hazánkban oly gyökeret verni, mint fontossága és haszna megkövetelte volna.

A községi iskola felé még mindig gyanus szemmel néz a vallásfelekezet és nemzetiség.

Pedig sem az egyiknek, sem a másiknak nincs ártalmára, sőt hasznára szolgál.

A felekezet azt mondja, hogy veszít hatalmából és befolyásából.

Ez nem való.

Mert ha valahol, a községi iskolánál igen is van törvényes intézkedés téve, hogy a gyermekek kellő vallás oktatásban részesüljenek, minden fellekezet átveheti, sőt kell, hogy átvegye hivatát és részesítse azon oktatásban, melyet a felekezet és vallás törvényei megkövetelnek.

Mi kell egyébb?

Ha a felekezet megtartja hivatát, ha követeltetik, hogy azokat a saját vallására oktassa, vajjon minő befolyást, minő hatalmat veszít a felekezet hívei felett?

A többi tantárgyakból nem lehetvén vallás kérdést csinálni, azt hisszük, hogy a felvilágosodás egyik követelménye az, miszerint a tudományok minden elfogultság nélkül sajátittassanak el, és a vallási szempontok mellőzésével a tények tiszta fogalmával kell a gyermeket megismertetni.

A nemzetiség azt mondja, hogy a községi iskolával a nemzetiség van megtámadva.

Ez sem való.

Mert a törvény tisztán rendelkezik, hogy a községi iskolában a község által használt nyelven kell tanítani; ha tehát a község magyar, a tanyelv is az; ha román, a tanyelvnek is annak kell lennie, a miből a törvény atyai intentioja nyilvánvaló.

Mind két aggodalom olyan, a melynek semmi alapja nincs.

És ez az aggodalom oszlik, egyre gyengül.

Ott a hol községi iskolák vannak, meg is győződtek annak jótékonyágáról, sok helytt küzdöttek ellene, felállították s a végén belátták, hogy küzdésük káros volt; hogy haszontalan munkát tettek és örvendenek a felállított tanintézetnek.

S valóban meg vannak ezen iskolának sajtószertü hasznai.

A község tartozik azt fenntartani, s ha nem képes, állami segélyben részesül.

Egy község, igen természetes, inkább fenntartani egy iskolát, mint kettőt, hármat.

A községnek nem kell sok iskola, kell egy, de az jó legyen; legyen felszerelve, legyen jól fizetett tanítója, jó épülete, s aztán van is eredmény.

De egy község két-három felekezete ugyan-nyi iskolát nem képes fenntartani. Mindenik csak végtél és nincs eredmény, mert a három összevéve, sem képez egy jót.

Tapasztaljuk ezt mi nálunk is; látjuk, hogy a hol községi iskola van, ott van is haladás.

Mig ellenben, a hol kettő-három van, kevés kivétellel, nem hogy több eredményt mutatnának,

hanem mutatják tanügyi viszonyaink nyomorú egyes képeit.

Eljő annak az ideje, midőn belátandják ez iskolának hasznát. Semmi kétség benne, hogy az azt ellenzők egyre gyérülni fognak, miként most látjuk, s ez intézmény képes lesz áldásait egyenlő mértékben árasztani az országban.

Mert az erő ezek ellen nem az, hogy haladni nem lehet általuk az ismeretek elemeiben, sőt ellenkezőleg, üdvös voltukat belátják; mellesleg indokok vezetnek az illetőket ezen iskolák elleni küzdésre.

Ezen indokok sokáig magukat fentartani nem fogják.

Mozgalom a vidéki lapok ellen.

A „Magyar Polgár“ értesülése szerint, a kir. főügyész nem fogja tovább tűrni, hogy a vidéken cautió nélkül megjelenő lapok még olyanok is, melyek tisztán társadalmi közlönyöknek vallják magukat egész politikai rovatokat közöljenek, mint ez jelenleg az erdélyi részekben történik.

Hogy a vidéki sajtó, mely ép úgy szolgál a nemzeti ügynek, és ép oly féltékeny jó nevére, mint a fővárosi; az a sajtó, mely sokkal több küzdelemmel él minden érdek nélkül egyedül a vidék felvirágzásáért, épen nem tudjuk miért lenne ezen igazságtalan üldözésnek kitéve.

Daczára a „M. Polgár“ értesülésének még se merjük hinni, hogy a főügyész egy oly ténynyel kezdje meg működését, mely a nemzeti ügynek és az előhaladásnak annál nagyobb ártalmára volna:

Nagy ártalmára, mondjuk, mert a vidékiek többsége nincsen azon helyzetben, hogy drága nagy lapokra fizessen elő, hanem arra képes, hogy vidéki lapjéért 4—6 frtot kiadjon évenként és e lapból még is csak tudja a világ forgását és lépést tart azzal.

Egyébbiránt okát is adjuk annak, miért nem hisszük, hogy a kir. főügyész e ténynyel kezdje meg működését; mert ő bizonyára igen jól distingual és igen jól tudja, mi az a „politikai rovat“ a lapban; mi az a politikai lap.

A vidéki lapok egész politikai rovata abból áll, hogy a csatatér, vagy törvényhozásunk eseményeit mint tényeket reprodukálja, a politikai lapok által történt közlésük után 2—3 nappal.

Ez politikai rovat?

Nem. Mert tényt közöl, minden commentár nélkül, ép oly tényt, mint közölné, az itt — ott történő lopásokat, gyilkosságokat, lakodalmakat stb. stb. szóval, az a rovat nem csinálja a politikát, hanem közli a közérdekű tényeket, közli azért, mert ez által is ismeret terjeszt, de nem foglal párt állást, nem ohajt irányt adni a politikai kérdések megoldásában, nem okoskodik, hanem szárazon mutat egy megtörtént tényre, ez pedig józan ész és törvényes szempont szerint nem politikálás.

Aztán béke időben e rovat is megszűnik, — marad a lap a többi ismeretterjesztő rovataival.

Nem ilyen vegyes tartalmu erdélyrészi lapokban, hanem tisztán szépirodalmi lapokban is van „Háboru“ rovat. Ott van a „Fővárosi Lapok“, „Magyarország s a nagy világ“, „Vasárnapi Ujság“ stb. épen a budapesti főügyész szemel előtt és még sem tiltja el tőlük azon rovatot, mely tisztán ismeretterjesztés szempontjából állított be; nem tudjuk tehát, hogy miért részesülnének ép az erdélyi részek vidéki lapjai azon szerencsében, hogy őket e rovatból eltiltsák, a midőn arra semmiféle súlyt nem fektetnek és eredeti tudósításokat nem fizetnek, hanem a politikai lapokból éltetik azt.

Ha a főügyész egyébiránt azért, mert a vidéki lap kiteszi, hogy „Viddint bombázzák“, „Ardahánt bevették“, e néhány sorért cautiót fog követelni azon vidéki lapoktól, melyek ezt le nem tették, minden esetre iparkodni fognak a kellő cautiót beszoigáltatni és akkor legalább a nagyobb lapok ártalmára politcálni is fognak; bizonyára sok nagyobb lapot fognak egy egy megyéből kiszorítani, mert a megyei ember még is csak inkább pártolja a saját lapját, mint másokat, különösen ha még politikál is.

Mindenektől azonban meg fogja menteni a vidéki sajtót a kir. főügyész ismert tapintata és bölcsessége.

Ugy vagyunk meggyőződve, hogy a történeti tényekre nézve a political lapoknak nem biztosít a törvény monopoliomat; nincs arról a törvényben említés téve, hogy történeti tényeket a vidéki ismeretterjesztő közlönyök ne registrarhassanak.

A vidéki sajtó nem is él vissza a történeti tények felemlítésével; nem taglalják azokat és nem bírálják, nem mondanak véleményt és azokkal szemben nem foglalnak állást. Ily körülmények között szerfelett muszka censura állana be, ha eltiltanák ezeket a közérdekű történeti tények felemlítésétől.

A vidéki sajtó érdekében szükségesnek tartottuk ezeket elmondani, annak a sajtónak érdekében, mely a létre ép oly jogosultsággal bír mint bármelyik s a mely, habár szűkebb körben, fontos hazafiai feladatot teljesít.

A vidéki sajtó örvend a nagyobb lapok virágzásának; nem tudjuk mi oknál fogva viszonztatik e jó indulat azzal a vidéki lapokkal szemben, hogy a főügyész figyelmé reájuk felhivatik? Vajjon azok nem ismerik a törvényt, hazaellenes irányban dolgoznak; vagy talán a nagyobb politikai lapok ellen?

Minő haszon haramolnék a hazára, vidékre, egyesekre, ha csakugyan szigorúbb eljárás vezetettnek be? De mi indokolná ezen okvetetlenkedést?

Különösen itt az erdélyi részekben, a hol valóban nemzeti, hazafiai kötelességet teljesít a vidéki sajtó; épen ott nem volna — legalább csekély véleményünk szerint — a tulszigornak helye s annak, hogy a nagyobb lapok monopolioma okvetetlen fenntartassék.

Éljen mindenik, mert mindenik egy szent ügy érdekében dolgozik, e munka pedig monopolizálva nincs.

A csatatérről.

Hír szerint a porta nagyon le van hangolva, s s kérsa volna a conferentia által ajánlott alapon az alkura.

A román militiát haza bocsátják. —

A törökök és montenegroiak között heves ütközet volt, a törökök a montenegroiakat teljesen megverték, Kztaczozt és Muratovicst elfoglalták, ugyszintén Podgoriczát is, a montenegroiakat visszaverték. Orosz ágyunaszádok ma török monitorokhoz f. hó 10-én közeledni próbálkoztak, az utobbiak azonban visszaverték Nicopoliba.

A magyarság ügye Kis Oláhországban igen rosszul áll; az oláhok mindenfelé fenyegetik a magyarokat, de főkép a magyar zsidókat, kik itt a külföldön mint jó magyar hazafiak nyiltan bevallják az oroszok elleni ellenszenvöket. Turou Severint és környékét már el is hagyták a magyarok, és vissza jöttek a hazába. —

Az oroszok agyszámu haderőt összpontosítottak Karakol és Szaltsa mellett, Florentinnál átellenben.

Az oroszok s erényen folytatják az összpontosítást. Vonatok, pontonokkal és nagyszámu tüzérekkel érkeztek Viddinbe. —

Rohovává a Duna szerfelett apad. —

A czár megérkezése Oláhországba eladás, fellette veszélyes agitatioakra Szerbiában. —

Dzsemil pasa Batumba érkezett és szemlét tartott erődítvények felett. — az ozman csapatok lelkesedéssel fogadták, s bár váratlanul érkezett, mégis mindent legjobban rendben találta.

A Wiener Abendpost szerint Oroszország sem többet, sem kevesebbet nem tűzött maga elé, mint Törökország feldarabolását. —

Az oroszok Suchumkale vidékéről teljesen el-takarodtak, e helyen Haszan pasa nagyon vitézül viseli magát. —

Itt több veszteséget is szenvedtek, szófutottak, s Zil erődben szedték össze újra magukat. —

Az oroszok erejének zöme Ardahan és Karsz között van összpontosítva. —

Száhban az oroszok nagyszerű intézkedéseket tesznek, hogy e hely a csapatok műk désében főtámaszpontul szolgáljon. — Hadi és élelmi táraakat állítanak fel. —

Topprakalenál heves ütközet volt, melyben 7 zászlóalj török gyalog két üteggel vett részt s a musz-kákat megverték. —

Bajz az orosz népeletből.

Az ifju úr, ki magának Moskovából esodaszép feleséget vett, elhatározza, hogy atyáinak birtokára visszatér, — s a falunépo készül, hogy őt ünnepélyesen fogadja. —

Fehér ruhás leánykák, énekelő oskolás gyermekek, diszkapu, ez még mind szokatlan dolog a czár birodalmában; a parasztek régi szokás szerint egyszerű ajándékokat nyújtanak át gazdájuknak, üdvözölvéen őt, s a popa, a romlodozó templomban hála-isteni tiszteletet tart szerencés megérkezéért. —

Volnának bár az ajándékok értékesebbek, de nagyobb tisztelettel nem lehetne azokat átnyújtani, ezek pedig csak kenyér és só, az emberi szükséglet jelképei. — Szerintök, a mig kenyér és só van a háznál, addig a szegénység még távol van küszöbünköl. Azért barátunknak új házába — birtokára belépünk, élénkbe hozzák azt, s még az előkelők is roz elö-jelnek tartják, ha e szokást valaki elfelejti. —

Falun az ujházaspárt a családátya szentelt kenyérral áldja meg a konyhába léptökkor, a cárnak pedig tronralépése alkalmával a tartományok nemes kormányzói, művésziesen kidolgozott arany és ezüst tálakon kenyeret és sót nyújtanak, — melyek örök emlékül, hatalmas étasztalokon, Pétervárt a téli palotában és Moskovában, a Kremelben felállítatnak.

Tehát kenyeret és sót nyújtanak ama érkezendő fiatal párnak is s az átnyújtás riszte, a falu legelőkelőbb emberének, a Starostának (birónak) jutott osztályrészébe.

Ő a legszerencésőbb ember, kinek minden sikerül. Földjei legtöbb gabonát teremnek, juhainak legdúsabb gyapja van, — s minden esztendőben egy esőmoeska ezüst rubelt rak félre. Miután pedig vén zsémbes felesége azoa szíveséget tevő neki, hogy — meghalt, elvette a környék legszebb leányát — a szöke Paraskiát. Azt hisszük szívesebben ment volna fiatalabbhoz, de Oroszországban, férjhez menetelnél — szülék akarata határoz, azoknak pedig e kérő teljesen kedvekre való volt. — Azonban a könnyen gondolkozó leányt a szép menyaszonyi öltözet már kibékíté sorsával, s ma örvend, hogy az uraság tiszteletére megint felveheti.

Az ezüsttel kivart gyöngyökkel diszített kék fejkötő, melyről haja hullámzik alá, nagyon jól illik rozás arcához. — Hő fehér ingjének vállai élénk piros fejtővel vannak ki varva. Szoknyája piros damast selyemből van, nyakán pedig gránát és borostyánkő nyakék diszlik, — s költi fel barátnői irigységét. —

A gyöngyoson kis fa feszület esüing, melyet egy jámbor zarándók vásárolt, s hozott a kievi kolostor barátaitól.

A biró — férje hoszu ráncos kék posztó kátfánba bujt, vajjal kikent haja ténylik a napsugarakban, hosszú hullámzó szakálla ki van fésülve, s göndörre, megmozdott szapannal — mint egy ur hiszen meg fogja fiatal uraszonyának kezeit esökolni s így gondoskodnia kellett arról, hogy ne legyen fokhagyma szag.

Csinos felesége hozott magával egy kosár tojást, és egy kakast. Ez utóbbit, hogy legyen ki urasága háza népét felköltse, s félénk természete, aggodalom teljes állapotában olyanakat szorit szegény állaton, hogy az szinte kiadja lelkét. — A biró a családátya, és annak fenntartója, kenyeret és só fog átnyújtani, nem ugyan ezüst tálon, hanem himzett-szélü kendőn. E himzés Paraskia kezének ügyességét dicsöitük, s tökéletesen annak mintájára készültek, melyeket esküvőjekor karán tartott, s melylyel szokot a papa összeköté, hogy ünnepélyes processio-

val az oltár körül hordozza. — Belépnek az előszobába, s várják uruknak és nejük megjelenését; a biró elismételgeti magában az aldázkodást, melylyel jelentőség teljes ajándékát át kell, hogy adja; szöke menyecskeje a háznak fényét és pompáját bámulja nagy kék szemével. Mihelyta salon ajtai megnyílnak, mindkettő földig borul, s miat egy szájjal hangoztatják: „szerencse és áldás szálljon a nagyságos Uraságokra.“

Törvénszéki esarnok.

Tordán, junius 8-án 1877.

I. Elnök: Dr. Damokos Antal, birák: Barabás József, Abt Ernő, jegyző: Bodó György, kir. ügyész: Csekme Béla, vádlott Balog István.

Vádlott ki 20 éven alóli fiatal egyén és némi képzettséggel bír a végtárgyalás folyamában töredelmesen beösmerte, hogy folyó évi február 19-én Logyin Kelemtől egy revolvert; februárius 23-án éjjel a maros-ujvári pénzügyöri laktanyából Tamás Simon pénzügyörnek zsebbeli óráját, végül ugyanonnan martius 8-án késő estve Csetgány Joachim pénzügyörnek záros ládájából szintén egy zsebbeli óráját ellopta. —

Az ítélet értelmében Balog István a btk. 171 §. fogalma, 173. 174. II. szakasz d. pontjában körülírt tolvajság büntényében bünösnek mondatván ki a btk. 17. -ik §. alapján 8 havi súlyos börtön és kártérítésre ítéltetett. —

Kir. ügyész, vádlott az ítéleten megnyugodtak. —

Levelezés.

Várfalva, junius elején

Ma akadt kezembe a „Haladás“ egy száma, s azonnal rájöttem a gondolatra, hogy a „Haladás“ jól eltalálta keresztnevét. Mert annak életbeléptése, a kort, melynek mindig ozen szó mara jelszavál: „haladás“ és a helyi viszonyokat tekintve, valóban haladásra mutat.

Az erdélyi részek minden nagyobb és kisebb városaiban, a kor szellemével való haladásnak, az ismeret, tudomány, s ipar- üzlet, gazdaszat stb. kívánalmainak elmellözhetlen és meg kívántató expediensei, a sajtó, és az abból szétáradó különféle lapok, röpiratok és közhasznú ismeretterjesztő könyvek, mint megannyi lapjai a mivelődésnek, régidöktől fogva, meg vannak. Csak Torda és az azt körül övező szép Aranyosszék volt még eddig arra kárhoztatva, hogy egy ily expedienst nélkülözön.

És meg lehet vallani, ez nem kis hiány volt, egy oly életre való, és a kulturális téren haladni akaró népre nézve, mint a milyen a tordavárosi és aranyosszéki nép. Mondani lehet: átok volt az és nem egyéb.

Hány, és hány föle jelelt adta Torda és ennek népe, a mivelődés és a haladás teréni többre és nagyobbra való elmelkedési ohajának. Főleg az 50-nes éveken innen, feltört a passivitas kérgéalól, s a szellemnek szárnyat öltöz intézetek felállítással adott világos kifejezést egyfelöl, mig más felöl az anyagi jóllét eszméjének meg valóítására is ezelszörileg működött.

Tordának van kaszinója, olvasó köre, kisegítője takarékpénztára, színháza sósfürdője. Vannak virágzó iskolái, versenyző ipara stb. Csak egy nem volt még, a minnek pedig rég lenni kellett volna: sajtója. Már az is van.

Jól tette a „Haladás“, hogy épen Tordán kezdte meg haladását. És ne vegye complementnek, ha azt mondjuk, hogy ő Torda-aranyosmegyének ujvilágot teremteni jött, ha a részvétlenség és közönség me-teorságra nem kárhoztatja.

A 9—10 ezer l. számító Torda nála nélkül aligha többet érne egy 9—10 ezeret számító agglégényül, kinek egy szívécskéje nem lévén, nincs ki hírkedjen be- és kifelé. Nincs kívül ezrei fölötti örömet ossza, s ha kell, azok egyrészt áldozza.

A „Haladás“ ma nap még gyermek, de létjög-gal és életerővel biró gyermek s kellő gyámolítással nem soká kinövi magát, s ismervilágot terjesztve, halad. Áldozatot, és pártfogást neki!

Várkúti.

H i r e k.

— **Piaczunk.** A folyó hó 9-én lefolyt heti vásár nagyon látogatott volt. Nagy mennyiségű gabona hoztatott a piacra, s azoknak ára szerfetett esökkent. Az eddigi áremelkedést indokolta egy felöl a szomszédunkban dúló háboru, és annak kilátásba vett élelmi szükséglete, — miben azonban a gabna ke-

roskedők nagyon esalódrak — Romániában a gabnák ára a nagykészlet mellett, sokkal alacsonyabb lévén, mint nálunk. — Indokolta a roz idő járás, a mely a gazdákat a tavaszi, különösen törökbuza vetésben teljesen akadályozta, s így már-már azon kilátásunk volt, hogy a tavalyi termésre kell támaszkodnunk. — A beállott jobb időjárás, és a szántás-vetés utánpótlása e félelmet nagy részben eloszlató. — A gabna esekély ára mellett is azonban a kereslet lanyha volt. — Nagy piac volt gazdasági eszközökben, úgy hogy a magyarországi, délvidéki bányáktól is nagymennyiségű árucikk hoztatott piacukra. — Barompiazcunk gyenge volt, a mos lefolyt kolozsvári országos vásár oda vonván a közönséget.

— **Baleset.** A napokban a polyáni gát mellett egy hulla találatott, kiben a keresztül vitt nyomozat után, a szentmihályfalvi g. n. e. esperes hodályosára ismeretek, ki Szentmihályfalvánál az Aranyoson, lábán át akart gázolni, az ár elsodorta, s a szerencsétlen a vízbe fult, s az őt a polyáni gátnál a postarétre ki vetette. — A rendörség a kórházba szállítatá a hullát, — s gazdája az esperes épen Tordán lévén, eltemeté.

— **Behozatali díj** szedését engedélyezte a nngu. m. k. belügyminister ur Torda városának, a szesz folyodékok után, mely jogból befolyó jövedelem közoktatási célokra fordítandó. Üdvösebb célra valóban nem is lehetne azt felhasználni, s azt hisszük, hogy o segély forrás polgári iskolánk létesülhetését, nagyban könnyíteni fogja. —

A szesz és a nyomor. A rendörség a ligetben egy haldokló egyént talált, kinek köztudomás szerint a pálinkaivás nagy szenvedéle volt, — üzte is, mig lábáról le nem veré. — Bevitték a kórházba, hol szerencsétlen életét bevégezte.

A kinestári fauszatás által okozott károk biroi megbeesése, több keresodott birtokos fellepeso folytán, folyó hó 9-én keresztül vitetett.

— **Al-Jarában,** mint itt beszélük, nagy dolgok történnek az ismert sorsjegyesek miatt. Minden emberben a „tudositó“ üldözük; formális investigátiók folynak azért, mert valaki igazat mondott; vagy már nem illik igazat mondani? Az illető két érzékeny urat megnyugtatni kívánjuk, s figyelmeztetjük, hogy Al-Jarában tudositókat hiában eresik, mert mi a hirt tulajdonképpen egy kolozsvári itt mulató ügyvédöl vettük, a ki sem sérteni, sem gyanusítani nem akart, sem a járásbiróság ellen nem ohajtott merényletet elkövetni; furesának tünhetett fel laicus előtt is, hogy a járásbiróság szemé láttára ilyen dolgok történnek, s plane elbökittetnek; — és ezt valóban máig sem értjük. Al-Jarának általunk is nagyra becsült több uraira semmi vonatkozás nem történvén, nagy n természetes igen sajnálkozunk a felett, ha ama ezikkünk által magokat is érintve éreznék. Szükségesnek tartottuk az igazság érdekében ezeket elmondani.

— **Petőfi csakugyan él,** e hirt hozzák a kolozsvári lapok. A mócsi szolgabiróság öölt jun. 7-ről szováti születésű Manases Daniel, a ki csak a napokban érkezett Oroszországból falujába, erősíti, hogy Petőfi az olombányákban máig is él. A felvett jegyzőkönyv sok részletes adatot nyújt, melyek Petőfi kiburezoltatását valószínűvé teszik. Kolozsmegyede-rék a ispánia, — ki ezen egyének kihallgatását elrendelte, ez ügyben részletesb nyomozatot rendel el, s a belügyministeriumtól e tárgyban intézkedést fog kérni.

— **Az unitárius tanuló ifjuság,** juniálisa e hó 10-én foly le a város „nagy berköben.“ A delutáni felhős ég csak hamar kitisztult és a tanuló ifjuság zászló alatt zene szó mellett nagy örömmel ki vonult. A nagy berki táncztér szépen fel volt diszítve; a táncztér vendégekkel nem telt meg egészen, mint máskor történt, mert a mutatkozó esős idő sok esaládot visszatartott, azonban dacz a annak mégis népes volt. Városunk intelligentiája vett részt az ifjuság ezen ünepélyében. A tiszta jövedelem az ifjusági könyvtár gyarapítására volt szánva; mint halljuk a 80 frot meghaladja. Az estélynek vége éjjel felé történt, midön az eső egy kissé permetezni kezdett.

— **Az ó-tordai lutherana** egyháznak tegnap ünnepele volt. Az ujonnan megválasztott lelkész Heltmann Lajos beiktatása folyt le; Madai J. kolozsvári főpap végezte az ünnepeles szertartást. Délben a „Czifra“ fogadóban közebéd rendeztetett; melyen, mintegy 30-an vettek részt.

— **Fogaraszról a következő fontos hirt** közli a M. Polgár: Fogaraszegében a romániai hadsereg számára titkos toborzások folynak. Ennek folytán innen fiatal emberekböl álló egész csapatok mennek a havasokon át Plojestbe. A magyar kormány nak erröl már tudomása van, a nyomozások folynak és eddigelő konstalátot, hogy Fogaraszból 7 fiatal ember, névszerint: Popovits János és Popa-

rád Damaskin árvaszéki irnok, Dezsénar adóhivatalnok Grama ügyvédi irnok, Eiser N. kereskedőlegény és Blotiu járásbírósi díjak, (a hetedik nevét nem tudom) olindultak a brázi szoroson át, és meg is érkeztek Plojestbe. Azonkívül számbavehető emberem tudósítása szerint a vidékről is 18 tartalékos katonára csatlakozott ezen csapathoz. A toborzó ügynökök kinyomozására kellő nyomozások megtételére, és hír szerint az eddigi felfedezésekből ítélve azok teljes eredményre fognak vezetni.

Tisztelettel kérjük fel lapunk ívtartóit az előfizetési ívek beküldéséről és a t. közönséget pedig az előfizetéseik mielőbbi megtételére, mert felesleges számú példányokat nem nyomathatunk.

Előfizetési árak:

Egész évre 6 frt. — kr.
Félévre 3 frt. — kr.
Negyedévre 1 frt. 50 kr.
Helyben egy óra — frt. 60 kr.
Lapunk minden Szerdán és Szombaton pontosan jelennek meg.
Tordán, 1877. május 18-án.

A kiadó hivatal.

CSARNOK.

A férfi sziv.

Beszély, írta N. F.

I.

Hazámnak hó fedte földje elrepül szemem előtt, szárazon merednek a fák égfelé, — ágaikon csak a esókák himbáloznak, melyeknek rekedt hangja egyedül ad életjelt a tél pusztaságában. —

A talaj lassan lassan emelkedik, a dombok hegyekké nőnek, a gép recseg, s nagy erővel hatól az állatok szorossin keresztül. Két felől jég falak emelkednek egyé olvadva, szürke ködös levegőben uszván. — Egyszerre mintha egy függőny gördült volna fel, a Brennernek vizválasztóján túl — a dél kezdődik. A kertek — itten minden diszöket levetkeztek, — feketén, hidegen terül el a föld. — De most feltartoztatás nélkül közeledünk a lombardiai síkság felé, a sárgás színű folyók lassan hömpölyögnek, — s a szem a nyárfának zöldjén gyönyörködik, mint a mely a nap országának tavasi hirnökeként üdvözl. Toskánának magaslatai utánunk elmaradoznak, — a pálya egy mély bévágásban hatól előre, — a második granitválaszfalan menénk keresztül. —

A „pokolkapuján” túl, amott terül el a közép-tenger kéksínű síksága. —

Elfeledjük az utnak fáradalmait, el a télnek unalmát, elfelejtünk minden emberi fájdalmat, el a bánatokat, megcsalattatást, ellenséges érzelmeink elmúlnak a létel érzetének örömeiben. —

Virgíliuk — Tassonak országában vagyok, mely olyan, — mintha az égnek egy része esett volna le földünkre.

A nyugoti parton állok, melyre a hanyatló római birodalom fényét árasztá. Itt élt Romulus Augustus, az utolsó nyugoti imperator, itt telhetetlenkedett Lucullus. —

Midőn a catacombákban a lemondás kísértete emelkedék fel, szegény apácák telepedének a nagyok palotáiba, a „campagna felicem” hirtelen dus erdők nővének fel, s azokban — rablók üték fel tanyáikat.

A Hohenstaufok hős nemzedéke, a mogorva Anjouk, a vidám énekes Aragonaiak ez ország keleti partjain laktak. — Csak toledoí Don Pedro, a bölcs spanyol alkirály, ki Nápolyt délről északra, a tengerparttól a Capodimonte dombig kitűnő országuttal kötö össze, csak ő emelte a nyugoti partot, e classicus üdülő helyet régi fényébe vissza.

Ide építé Donna Anna di Caraffa tündér palotáját, — ide hiusultak a csónak versenyek, a látás és láttatás e vásárai. —

A pompakedvelő Károly, — ki mint Spanyol király VI-ik, mint Nápolyi király III-ik, s mint a két Sicillia királya I-sőnek hivaték, az ország előkelőit az udvarhoz édesgeti.

Azóta a vidám Partenopeban paripák és fogatok nyüzsögnek, s emberár hullámszik Pausillippoig, a mely a levett kedély gyógyhelyül szolgál.

Tarka nép élet, szín és hangváltozataival, és az idegenek élénk mozgalmá vegyül a bennszülött előkelők fényébe, — kiknek eroiben még normann vér foly.

Tizennégy miglia hosszúságban a házak kötömege övedzi a tengeröbölt, s Nápoly úgy tűnik fel, mintha a Vezuv alatti falakkal egygyé lenne olvadva. —

Az éjjel világító tűzokádó hegy mellett annak ikre Somma, az alvó Sphynx emelkedik. — Capri hegyei álomszerű nyugvó pontot nyújtanak a kifáradó szemeknek. A táj alapszínezete arany és kék, s ez alapszínből csak a mindig zöld fák, a szürke sziklák, és a fehér házak tűnnek ki.

Eltelik az emberi szem gyönyörűséggel. — Levertség szállt meg, mert nem vala egy társam, kivel érzelmeimet közölhettem volna.

Hiszén Ádám is unatkozott a paradicsomban, azért törte ki az Ur oldalbordáját, — s nőt alkotta abból számára.

Egyébiránt nem vágyakoztam ez alkalommal Éva után, az okos szó váltásra azt hiszem alkalmasabb amaz ember oda lent széles vállaival.

Valódi éjszaki óriás, egész fővel nagyobb, e barna, sovány közép magasságu délorzági lakóknál, és fehér arezbőre, vöröses szőke hajzata, szürke s kissé bágyadt-tűz szemei szerfelett elűnek amazokéitól, ugyszintén sima álla is, olaszok kecskeszakállától. Csak pofa-szakállat visel földéin, melyek között lévő kicsiny szája, — e nagy testen nem igen öszhangzólag, szinte visszataszítólag áll. —

Hohenecki Báró Herbert semmi esetre sem szép ember, — hanem tetőtől talpig előkelő külsővel bír.

Most épen sötét kifejezés borítja arcát — bizonynyal megunta már a nápolyiak felületességét. —

Mily hatalmasan nyomul széles vállaival a tömegem keresztül.

Most épen erkélyem alatt halad el, ki hajlok annak vasrácsán, s lekiáltok.

A kedélytelen vonásokra némi örömkifejezés száll. Hatalmas kézcsapás kíséri üdvözlését.

„Istennek hála, hogy valahára német szót hallok,” kezdé Herbert, ezt az olasz habarást soha életemben nem valék képes megtanulni, deáuk pedig ők nem tudnak. Tudja-e, hogy Nápolyt, minden csoda szépsége mellett az ember nagyon hamar megunhatja. —

„Ne essék kétségbe Hohennek,” egyébiránt megvallom önnek, hogy én is azunalom ördögeinek hatalmába kerültem, de ezt az egyedüllételevé, a mely egy embernek sem szolgál javára, de most már ketten vagyok.

„Bizon szerenesés véletlen is ez, mert, más esetben meg ma elutaztam volna Palermoba.”

„Hagyjuk azt, — ön épen azon előítélettel bír, mint minden kezdő utazó, mintha a helyváltoztatás mulhatatlanul élvezetet is szerezne, de mi tapasztaltak azt tartjuk szabályul, hogy egy helyet kell igyekoznünk kimeríteni.”

Ezután osztrigát rendeltem, melyet leöntözék. „Krisztus könyecsejével.” —

Elmesélők egymásnak élményeinket mióta Interlakben megismerkedék — s elvállánk.

Herbert akkor Kissingenből utókurára jött volt a berni felföldre, — de hogy zsembelt a roz rostélyosért, a társaságért, az idegenek kizsebeléséért. Csakhamar barátok levénk jól lehet egy év tizeddel volt nállamnál nagyobb. — Herbert magas állásu hivatalnok volt, s az időben hasonnemű unokahúgával jegyben járt. — Midőn szabadságideje lejárt, mindkettőnk bánatára el kelle válnunk.

Futtában elbeszélle, hogy az állam szolgálatot elhagyta, s hogy félévi házasság után özvegyé lön, — úgy látszék mindkét dolog kellemetlen emlékeket idézett fel elméjében, — ezért nem beszélénk többet azokról. —

Reggeli után, karon fogva kimenék a Santa Lucia tengerpartra —

A szegleten betérve, a Strada del Gigantónál, a Toledo utcába fordultunk

Az arusok fülszaggató kiabálása majdnem megsejtet, s a szekerek két sora szakadatlan zörög el mellettünk.

Kemény léptekkel haladunk előre, s csakhamar hátunk megett hagyjuk az embertömeget.

Elértük a Capodimonte kéjlakot, mely a zárkózott nápolyi udvari élet sajátos folyamában sok eseménynek volt szemtanuja. —

Az utazók mind elhagyatottabbak lesznek, találkozu k egy egy veresre festett létkerekű comcolloval. — Fehér kendős asszonyok ülnek rajta levegő bibor vörös köpenyvel. A mezőkön hosszú puskás férfiak ballagnak, — lehet hogy rablók — lehet hogy nem azok?

Különös nevű pompás nyaralók, veteményes kertekkel váltakoznak, melyeknek trachit talaja ontja a zöldséget, zamatos gyümölcsöket és tüzes borokat. Kicsiny szamarak ügetnek el mellettünk, hátukon kosáral, melyekben a kertek terményeit viszik a városba. —

Megállapodunk egy agave bokornál, lábaink alatt lépcsőzetes talajon a kockához hasonló házak terülnek el, — lapos fedelökkel a kelethez való közelségünket tanúsítván. — A tyheni tenger melán esapkodja a partokat, szemben velünk zöldel „Quisitana”. —

Mintha köröskörül, az környék gyönyörben uszna, eltelve minden érzéki örömmel. —

(Folytatás következik.)

Közgazdaság.

Felhívás

az erdélyrészi gazdaközönséghez!

A magyar országos központi bizottság idej májushó 2-ról kelt felhívásában az összes hazai közönséget figyelmeztette arra, hogy Magyarország részvétele az 1878-ban Párisban megnyiladó közkiállításon elhatározottat, valamint azon szempontokra, a melyeknél fogva hazánk részvétele e kiállításon szükségesnek és hasznosnak mutatkozik.

E felhíváshoz az alóli Kolozsvarvidéki bizottság a maga részéről még bátorodik hozzátenni azt, hogy a párisi közkiállításon való tömeges részvételünk kivált gazdasági szempontból felette fontos; még pedig első sorban a bor, továbbá főleg a gyapju, valamint fogva hazánk részvétele e kiállításon szükségesnek és hasznosnak mutatkozik.

E felhíváshoz az alóli Kolozsvarvidéki bizottság a maga részéről még bátorodik hozzátenni azt, hogy a párisi közkiállításon való tömeges részvételünk kivált gazdasági szempontból felette fontos; még pedig első sorban a bor, továbbá főleg a gyapju, valamint fogva hazánk részvétele e kiállításon szükségesnek és hasznosnak mutatkozik.

Legnagyobb fontossággal borászatunk illő képviseltetése bír, melynek bemutatására épen a jelen percz legkedvezőbb, mert Franciaország a szőlőtetű iszonyu csapásával küzdve, kénytelen lesz a világgiaconak tetemes részét odahagyni; mert továbbá a franczián kívül legveszélyesebb versenytársunk, Németország, a párisi közkiállításon elmarad; — e két körülmény oly fontos tényező, melynek ügyes felhasználása hazai borászatunknak nemcsak széleskörű ismertetést, de hova-tovább nyereséges értékesítést, nagymérvű kiviteli kereskedést is biztosít.

De míg egyrésztől eléggé ismeretes az, hogy az erdélyrészi bor kitűnő anyagát illetőleg hazánkban majdnem pártatlanul áll; ugy másrészt tagadhatatlan az, hogy e kiváló anyag kollő feldolgozásában, az okszerű pinczekezelésben még nem értük el azon fokot, mely annak épségben maradását és illő áron való elárusítását biztosítaná, minélfogva a külföld silányabb, de kifogástalanul kezelt bora a mi jobb termékünket nem ritkán háttérbe szorítja.

Hogy tehát e tekintetben is helyünket Párisban méltóan megállhassuk, a kiállításon szánt erdélyrészi boroknak központosítását és egyöntetű kezelését terveztük, melynek foganatosítására az önként és az ügy érdekeben minden díj nélküli vállalkozó erdélyi pinczeegylet Kolozsvarra beküldendő. Boraink, mint az erdélyi borvidék gyűjteményes kiállítása, együttesen ugyan szerepelni, de minden beküldött bor a termelőnek saját neve alatt lesz bemutatva, külön megbíráva s esetleg jutalomra méltatva. (Lásd a párisi kiállítás általános szabályzatának függelékében a 13-ik cikket.)

Felkérjük ennélfogva az erdélyrészi t. bortermelőket, hogy a párisi közkiállításon boraikkal résztvenni sziveskedjenek. A beküldendő bor 2—3 fiatalabb évesnél ne legyen, egy-egy fajból 30—60 liter (mintegy 3—5 erdélyi veder) lesz a szükséges kezelés végett az erdélyi pinczeegylethez Kolozsvarra beküldendő. Boraink, mint az erdélyi borvidék gyűjteményes kiállítása, együttesen ugyan szerepelni, de minden beküldött bor a termelőnek saját neve alatt lesz bemutatva, külön megbíráva s esetleg jutalomra méltatva. (Lásd a párisi kiállítás általános szabályzatának függelékében a 13-ik cikket.)

Azon t. bortermelők, kik rendszeres és szakavatott pinczekezeléssel bírnak, a kiállításon szánt boraikat palaczkokban küldetik be, mely esetben minden egyes fajból 6 palaczkot kérünk. A palaczkok alakjára nézve, ugy a célszerűség mint az egyöntetűség szempontjából, a fehér, vörös és aszburokat illetőleg az erdélyi pinczeegyletnek ismert és nála megszerezhető buteliátit kérjük használni. A címirat (etiquette) legyen csinos, de egyszerű; többcímirat külön mellékelése azért kívántos, hogy a palaczk bepiszkolás esetén azt pótolni lehessen. Címirat-mintákra nézve utmutatással ugy az alóli bizottság, mint az erdélyi pinczeegylet szives készséggel szolgál; valamint ezen utóbbi elvállalja annak idején a hordós boroknak palaczkra fejteséről, a palaczkok kellő bedugaszolásáról és légmentes elzárásáról is akként gondoskodni, hogy a bor minden bajtól mentve maradjon. (Folyt. köv.)

Piaczi árjegyzéke

a tordai vásárra 1877. június 9. hozzott tárgyaknak.
1 hectoliter: t. buza 11 frt. 8 kr. — közepes — frt. elegybuza 8 frt. 50 kr. — frt. — kr. — rozs 6 frt. — Törökbuza frt. 4.50. — Árpa frt. 3.50. Zab 3 frt. 50 — 1 méter mázsa szóna kötetlen 3 frt. — Alomszolma 1 méter mázsa 35 kr. — Tüzifa 1 köbméter 3 frt. 20 kr. — marhahas 1 kilogramm 36 kr. — Disznóbus 1 kilogramm 52 kr. — Turó 1 kilogramm 48 kr. —

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről jun. 12-én
5% Metaliques 61.35. — 5% Nemzeti kölesön 66.40. 1860-iki államkölesön 72.90. — Bankrészevények 111.75. Hitelrészevények 780. — London 143.70. — Urbéri kötvények: Magyarországi 125.30 Temesvári 73.25 Erdélyi — — — Horvát-szlav. 72. — Ezüst 111.50. Cs. kir. arany 5.96. — Napoleond'or 10.03 1/4.

Felelős szerkesztő és kiadótalajdonos: Volz B.

Könyvnyomda Tordán.

Van szerencsém jelenteni a nagyérdemű közönségnek, hogy Tordán

Könyvnyomdát

állítottam fel, s a LEGJUTÁNYOSABB ÁRAK és feltételek mellett elfogadok e szakból

mindennemű munkákat,

pontos szolgálat, és tiszta, kifogástalan kiállításról kezeskedem.

Levélbeli megkereséseknek a legnagyobb pontossággal teszek eleget.

Volcz Bálint

nyomdatulajdonos Tordán.

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyít

Figyelemreméltó
idegbajok- és nehézkórban
szenvedőknek
Legujabban feltalált gyógymód
Számítalan hálaíratot
mutathat fel sikeres gyógyításról

Sylvius Boas

Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.

Friedrichstrasse 22.
Levélbeli megkeresésre is.

Díjt csak sikeres gyógyítás után
fogad el.

[15-14, 102]

SYLVIUS BOAS urnak
az *Auxilium orientis* feltalálója

Specialista idegbajokban
Berlin Friedrichstrasse 22, I.

Sömmerda febr. 7-én 1876.

Igen tisztelt Uram! Ezennel küldök egy értesítést illetőleg leírását egy betegségnek, melynek ön is örvendeni fog. Erzsébet leányunk karácsony óta testileg és szellemileg annyira helyre állott, hogy sokszor magunk is azt kérdezzük, hogy valjon ugyanő-e az? A köhögési időszak sem hatott javulási állapotára. Nagyon örvendenék ha a délutáni órákban aludna, de nem tudjuk arra bírni, adná az ég, hogy e javulás tartós volna mit azonban már most akarunk meghálálni, mert megvagyok győződve, hogy ezt csak az ön kitűnő szere által érték el. Fogadja köszönetünket gondoskodásáért gyermekünk irányában.

Az üvegeket ismét felhasználtuk, miután most utatitása szerint 4 kanállal adunk neki naponként s ezennel kérem sziveskedjék utjalog az *Auxilium orientis*-ből küldeni.

teljes tisztelettel Rothmaler lelkész.

Ungár Samuel

gépész N.-Enyeden

ajánlja a t. gazdaközönségnek újonnan javított kézi *kukoricza morzsolóit* darabonként 130 frtért.

A t. közönség tudomására hozza hogy a gőz vagy lőerőre szerkesztett gépeket *átalakítás* vagy *kijavítás* végett elfogadja s a legrövidebb idő alatt s olcsó ár mellett eszközli.

A fentemlített s 2 ember erőre alkalmazott *morzsolókkal* naponként 3-4000 vékát morzsolhatni le. A *lő-* vagy *gőzerőre alkalmazatakkal* pedig 7-800-ig.

A t. közönség szives figyelmébe ajánlja, hogy bárminemű *új gépmunkát* vagy *régi elhasználtak kijavítását* a legmérsékeltőbb *árfelszámítás* mellett eszközli.

Lakása: N.-Enyeden, a vasúti állomás mellett.

Levélbeli megkeresésre azonnal válasz küldetik.

Fontos Hirdetés!

A gyomor és altesti bajokban, valamint hideglelés ellen legbiztosabb hatásának ismert

Dr. Kiesow-féle Élet-essentia

valódiilag egyedül Matherny Emilnél Gy.-Fehérvártt kapható.

(16 7, 20)

Határozott óvás hamisítás ellen!
27 éven át kiprobálva

Dr. Popp J. G.

cs. k. udvari fogorvos (Bécsben. Bognergasse 2.)

Anatherin - präparatumai.

Üres fogak kitérésére

nincs hatályosabb és jobb szer, mint *fogolja*, me'yét mindenki könnyen és fájdalom nélkül bele helyzet odvas fogaiban mely azután a fog részekkel és foghussal teljeseni egyesül, s a fogakat további elromlástól óvja s a fájdalmat csillapítja.

Anatherin-szájviz

üvegben 1 forint 40 kr. a legkitűnőbb szer, ezuzos fogfájdalmakban gyulladásoknál a foghús daganatai- és sebeinél; fölolvasztja a létező fogkövet és megakadályozza annak új kepződését; az ingó fogakat a foghús erősítése által szilárdítja s midőn a fogakat és foghús erősíti minden ártalmas anyagtól megtisztítja, a szájnak kellemes frisseséget kölcsönöz és már rövid használt után éltávolítja a kelemetlen szagot.

Anatherin-fogpásta

Ezen készítmény a lehellet frissességét és tisztaságát fentartja, azonkívül a fogaknak hófehérséget kölcsönöz azok romlását megakadályozza és a foghús erősíti. Ára 1 fr. 22 kr.

Dr. Popp J. G. növény-fogpora.

A fogakat oly szépen tisztítja, hogy annak naponkénti használata által nemesak a közönséges fogkő eltávolítatik, hanem a fogak zománcza is mindinkább tökéletesbül. Egy doboz ára 63 kr o. é.

Popp aromatikus fogpasztája.

Sok év óta a legbiztosabb *óvaszernek* fogfájás ellen és a legkitűnőbb szernek van elismerve a *szájüreg* és a *fogak* ápolására és fentartására. Egy darab ára 35 kr.

Figyelmeztetés!

Előforduló hamisítások következtében bátorvagyok a t. közönséget figyelmeztetni hogy minden palackon az óvásjegy kívül még egy czímmel: (*Higea és Anatherin präparatumai*) elátva van, mely egy tisztán átlátható víznyomáson az *dlamot sat* és a *czímet* mutatja.

Kapható

Nagy-Enyeden: Binder Agoston és Dankó Gyula gyógyszerterében. *Gyula-Fehérvártt:* Mihelyes Zs. és Frölich gyógyszerészeknél. *Tordán:* Velits S. és Trajanovics gyógyszerészeknél. *Segesvárt:* Reinhard J. C. gyógyszer. özv. Weisörtelné és Baumannál. *Abrudbányán:* Remetei J. *Alvinczen* Nagy E. *Verespatakon:* Stánkakay Fr. *Zalathánán:* Sterzingernél. *Blásendorf:* Schieszl C. gyógyszerterében.